

JUHISED DOKTORITÖÖ OPONENTIDELE

Tallinna Tehnikaülikooli (TalTech) doktoritöö on iseseisev uurimistöö, milles on esitatud doktoriõppe programmi teadusvaldkonna olulise probleemi uudne lahendus ning näitab doktorandi võimet teha iseseisvat teadustööd. Uurimistöö tulemused peavad olema avaldatud rahvusvahelise levikuga erialastes väljaannetes.

Doktoritöö vormistatakse kas:

1. teaduspublikatsioonide põhjal,
2. monograafiana või
3. loomeuurimusena.

Reeglina koosneb teaduspublikatsioonidel põhinev doktoritöö kolmest teaduspublikatsioonist (eelretsenseeritud teadusajakirja või konverentsiartikkel, mis on avaldatud või avaldamiseks vastu võetud) ning neid tervikuks siduvast kokkuvõttest, mis vastab teadusartikli struktuurile. Vähemalt üks publikatsioonidest peab olema ajakirja-artikkel. Doktorant peab olema vähemalt ühe teaduspublikatsiooni põhiautor. Täiendavalt võib doktoritöösse lisada teaduspublikatsiooni, mis ei ole veel avaldamiseks vastu võetud (käsikiri, mis on esitatud ja on retsenseerimisprotsessis, kuid mille kohta pole veel otsust tehtud).

Teaduspublikatsioonina arvestatakse eelretsenseeritud teaduspublikatsioone, mis ilmuvad Scopus ja/või Web of Science andmebaasides indekseeritud väljaannetes.

Kaitsmise ettevalmistamine

Doktorant, kes soovib doktoritööd kaitsa, esitab töö oma juhendamise instituudi direktorile. Instituudi direktor või tema poolt nimetatud isik (nt doktoriõppe programmijuht) määrab doktoritööle kaks eelretsensenti, kellel on doktorikraad või samaväärne kvalifikatsioon vastavas teadusvaldkonnas. Vähemalt üks eelretsensentidest peab olema väljastpoolt TalTechi ning soovitatavalt ka väljastpoolt Eesti Vabariiki.

Eelretsensentide ülesanne on hinnata, kas doktoritöö vastab ülikoolis kehtivatele doktoritööle esitatavatele nõuetele. Eelretsensendid annavad doktoritööle kirjaliku hinnangu, mille alusel otsustatakse töö avaldamine ja kaitsmisele lubamine. Pärast eelretsenseerimist esitab doktorant avaldamisvalmis doktoritöö, juhendajaga kooskõlastatud kaitsmistootluse ja kahe eelretsensendi positiivsed hinnangud teaduskonna dekaanile. Kahe nädala jooksul otsustab dekaan, kas lubada töö avaldamiseks ja kaitsmiseks.

Vähemalt üks kuu enne kaitsmist määrab dekaan kaks oponenti, kaitsmiskomisjoni liikmed ning määrab kaitsmise aja ja koha. Tavaliselt kuuluvad oponendid ka kaitsmiskomisjoni koosseisu.

TalTechi regulatsiooni kohaselt peavad oponendid olema oma teadusvaldkonna tunnustatud eksperdid, pärit väljastpoolt TalTechi ning vähemalt üks neist peab olema väljastpoolt Eesti Vabariiki. Oponentidel ei tohi olla huvide konflikti doktorandi ega tema juhendajatega. See hõlmab isiklikke ja majanduslikke huve, juhendamissuhteid juhendaja ja oponendi vahel ning ühispublikatsioone doktorandi või tema juhendajaga viimase viie aasta jooksul.

Kui oponendid ei olnud eelretsensentide rollis, palutakse neil saata oma kirjalik arvamus kaitsmiskomisjoni esimehele hiljemalt viis päeva enne kaitsmist. Oponendi kirjalik hinnang võib olla koostatud TalTechi vormil või olla vabalt vormistatud. See peab sisaldama selgelt põhjendatud hinnangut doktoritöö teaduslikule väärtusele.

Dekaani otsuse alusel avaldatakse doktoritöö veebis vähemalt üks kuu enne kaitsmise kuupäeva.

Kaitsmise protseduur

Kaitsmiskomisjoni ülesanne on teha otsus doktorikraadi andmise kohta doktorandile.

Doktoritöö kaitsmine toimub tavaliselt kaitsmiskomisjoni avalikul istungil. Vajaduse korral võib komisjoni esimees dekaani otsuse alusel kuulutada istungi kinniseks.

Kaitsmise keel vastab tavaliselt doktoritöö keelele, mis on enamasti inglise keel.

Kaitsmise protseduuri juhivad kaitsmiskomisjoni esimees. Ta tutvustab doktoranti, oponente, kaitsmiskomisjoni ja juhendajaid ning esitab kaitsmise päevakorra.

Kaitsmise protseduur hõlmab:

- avamine ja sissejuhatus komisjoni esimehe poolt;
- doktorandi ettekanne – 20-30 minutit;
- akadeemiline arutelu doktorandi ja oponentide vahel – tavaliselt, kuid mitte tingimata – 1-2 tundi.

Oponendid otsustavad ise, millises järjekorras nad doktoranti küsitlevad: kas kordamööda või vaheldumisi. Oponentidel on õigus valida aruteluks mis tahes aspekt doktoritööst, mida nad peavad asjakohaseks. Doktorant vastab kommentaaridele ja küsimustele ning kaitseb oma valikuid, järeldusi ja

tulemusi. Soovitav on, et oponendid lõpetaksid oma küsitluse lühikese kokkuvõttega töö tugevustest, nõrkustest ja tähtsusest, kasutades kuulajatele arusaadavat keelt.

Edasi järgnevad:

- teiste kaitsmiskomisjoni liikmete küsimused;
- üldine arutelu publikuga (kõik kohalviibijad võivad esitada küsimusi ja arvamusi);
- juhendaja lõppsõna;
- otsuse vastuvõtmine ja kaitsmisprotokolli koostamine.

Doktorikraadi andmise või mitte andmise otsustab kaitsmiskomisjon kinnisel koosolekul salajasel hääletusel. Doktorikraad antakse juhul, kui üle 50% koosolekul osalenud komisjoni liikmetest hääletab selle poolt. Hindeid ei anta.

Oponentide roll

Oponentide ülesanne on põhjalikult hinnata doktorandi teadustööd, et selgitada, kas see vastab doktorikraadi kvaliteedikriteeriumidele. See hõlmab näiteks:

- ✓ uurimisteema olulisust,
- ✓ uurimisküsimuste ja hüpoteeside asjakohast sõnastamist,
- ✓ doktorandi kursisolekut eriala teaduskirjandusega,
- ✓ kasutatud uurimismaterjalide ja meetodite asjakohasust ja põhjendatust,
- ✓ uurimistulemuste kvaliteeti, uudsust ja usaldusväärsust,
- ✓ kriitilist arutelu oluliste küsimuste üle,
- ✓ järelduste tähendust,
- ✓ töö üldist ülesehitust ja terviklikkust.

Hindamise käigus peab selguma ka doktorandi võime iseseisvalt teaduslikult mõelda, sealhulgas võime iseseisvalt teadustööd kavandada ja läbi viia.

Kuna paljud teaduspublikatsioonid võivad olla kaasautorlusega, on oluline hinnata doktorandi individuaalset panust uurimistöösse.

Suhtlus doktorandi ja oponendi vahel enne kaitsmist ei ole rangelt reguleeritud, tingimusel, et oponendi hinnang jääb erapooletuks. Kui on vaja täiendavat analüüsi või faktide kontrolli, võib mõned küsimused esitada kirjalikus arvamuses.

Üldine teave

Kaitsmise riietusstiil on *business formal* või *business casual*.

Oponentide reisi- ja majutuskulud katab ülikool.

Täiendavate küsimuste korral (nt auditooriumi tehniliste võimaluste või protseduuri kohta) tuleks pöörduda kaitsmiskomisjoni esimehe või juhendaja poole.